

Evoluție demografică și mobilitate socială în mediul urban

Pompiliu Grigorescu

1. Dezvoltarea economică și evoluția demografică

Dezvoltarea și creșterea nivelului de civilizație a țării noastre sînt în mod strîns legate și oglindite de procesul de urbanizare care generează nu numai evoluția unui mediu urban, ci și a unei societăți urbane ce poartă amprenta acțiunii de industrializare socialistă și devine din ce în ce mai mult produsul acesteia.

Procesul de urbanizare este oglindit de mărimea colectivității umane care a fost atașată orașelor, ca formă a dezvoltării vieții sociale, de intensitatea cu care se desfășoară acest fenomen.

Creșterea demografică a urbanului se desfășoară în două modalități caracteristice și anume:

a. o creștere „dinamică”, înregistrată de vechile centre urbane, mijlocii și mari, sub forma unor sporite ritmuri comparativ cu deceniul al patrulea și al cincilea, creștere generată de impulsul dat de dezvoltarea economiei socialiste; b. creștere „explozivă” specifică centrelor relativ mici și mijlocii, slab dezvoltate pe plan economic în trecut, precum și unor localități care s-au transformat în orașe după anul 1950. Acest tip de creștere este generat de aplicarea măsurilor de ridicare economică a tuturor regulilor țării și a lichidării treptate a disparităților moștenite din trecut în ceea ce privește repartitia forțelor de producție în profil teritorial.

Astfel în 1973 județele cu un grad de industrializare și urbanizare mai ridicat au cunoscut ritmuri mai scăzute de sporire a populației urbane — exemplu : Alba (1,38%), Prahova (1,45%), Caraș-Severin (1,49%) — decît județele cu orașe relativ mici, aflate încă la un nivel de industrializare și urbanizare mai scăzut, dar cunoscînd ritmuri înalte de dezvoltare, ex.: Mehedinți (5,27%), Bistrița-Năsăud și Iași (3,74%).

Investigațiile efectuate asupra a patru orașe cu particularități diferite (vezi tabelul nr. 1) ne oferă o înțelegere mai deplină a proceselor care caracterizează evoluția demografică a urbanului.

Evoluția populației și schimbările produse în structura acesteia constituie totdeauna barometrul cu care se măsoară cel mai bine modul în care se resimte acțiunea unor factori politico-economici în viața unei colectivități urbane.

Fiecare din cele patru orașe și-a conturat trăsăturile sale specifice pe care trebuie să le punem în lumina pe care propria lor imagine

o reflectă. Și imaginea socială a fiecărui oraș este imaginea grupului uman care-l constituie.

Considerăm că sporirea populației grupului de orașe analizate este, fără nici un dubiu, „explozivă” în raport cu anul 1948, drept rezultat al transfuziei demografice pe care cele patru centre o primesc, în mod diferențiat, proporțional cu vitalitatea activității economico-industriale.

Tabelul nr. 1

	Număr locuitori				1971	Stadiul urbanizării
	1948	1956	1966	1971	1948 %	
1 Slatina	13 136	13 381	19 250	26 417	201,1	median
2 Pitești	29 007	38 330	60 113	80 854	278,7	median
3 Brașov	82 984	123 834	163 345	185 259	223,2	avansat
4 Gh. Gheorghiu-Dej	*	11 253	35 363	40 729	361,9**	oraș nou (1953)

* în 1948 sat Onesti

** Raportare la anul 1956

Tabelul nr. 2

Rolul mișcării migratorii în sporirea populației orașelor

Orașul	Populația provenită din alte localități (1966) %	Mișcarea migratorie				Sold migratoriu la 1 000 locuitori	
		1969		1970		1968	1970
		Sosiți	Plecați	Sosiți	Plecați		
Slatina	66,7	1 025	392	1 388	475	23,7	36,7
Pitești	69,9	2 257	1 000	5 376	1 041	41,7	58,4
Brașov	69,1	2 736	1 274	3 067	1 265	13,0	9,9
Gh. Gh. -Dej	80,0	1 124	1 151	1 124	1 133	0,3	0,2

Astfel orașul *Slatina* și-a sporit rolul economic cucerindu-și propria zonă prin forța noilor industrii moderne care generează o puternică atracție pentru resursele umane. Înnoirea orașului este un atribut al înnoirii populației. În 1966 populația orașului Slatina devenise în mod preponderent „nouă”, în proporție de 66,7% fiind provenită din alte localități, mai apropiate sau mai îndepărtate, ale țării.

Prin amplasarea sa într-o zonă colinară, submontană, orașul *Pitești* a devenit centrul gravitațional pentru un mare număr de localități rurale cu resurse de muncă ocupate în agricultură, resurse eliberate apoi treptat prin dezvoltarea conjugată a industriei și agriculturii socialiste. Prin progresul realizat pe planul integrării unui număr însemnat de locuitori în activități non agricole ca și printr-o serie de atribute urbanistice noi, Piteștiul se află azi la nivelul superior al stadiului median de urbanizare cu gradul de municipiu.

Spre deosebire de orașele menționate *Brașovul* nu numai că și-a sporit populația cu mai mult de 50% față de anul 1956 — devenind unul din orașele cele mai importante ale țării, dar printr-o diversificare a dezvoltării sale a creat o zonă industrială în care procesul de urbanizare a realizat valențe superioare ce situează acest oraș într-un stadiu avansat al urbanizării.

Alături de cele trei orașe mai sus analizate cercetările noastre au abordat și un centru nou făcând parte din generația orașelor construite după 1950: *Gheorghe Gheorghiu-Dej*. Acesta a fost fondat în 1952 iar construcția și dezvoltarea sa a avut loc paralel cu creșterea industriei amplasate în imediata apropiere. În locul vechiului sat Onești s-a edificat astfel un oraș modern, ce a depășit ca număr orașe mai „vîrnice”.

Analizînd pe ansamblul orașelor României, intensitatea mișcării migratorii, în raport cu populația urbană observăm că, diferă în funcție de mărirea orașelor, fapt care ne permite să relevăm, *legătura directă care există între dezvoltarea social-economică și puterea de atracție a localităților urbane.*

Tabelul nr. 3

Migrația spre mediul urban în 1970 după mărirea orașelor

Grupa de orașe după nr. populației la 1 iulie 1970	Numărul orașelor	Mișcarea migratorie la 1 000 locuitori	
		Sosiri-plecări	Sporul migratoriu
1 Total	236	34,7	10,5
2 sub 20 000 locuitori	160	47,8	4,5
3 20 000 — 49 999 „	51	53,2	14,4
4 50 000 — 99 999 „	12	47,4	20,1
5 100 000 — 199 999 „	11	23,8	11,2
6 200 000 — 300 000 „	1	9,8	7,0
7 Municipiul București	1	9,8	7,0

Sursa: Date D.C.S.

„Efervescenta” cea mai intensă se produce în cazul orașelor mici (cu pînă la 50 000 locuitori), sporul cel mai însemnat de populație rezultat din migrație este — după cum arată soldul migratoriu — înregistrat de orașele situate în grupele cu 20 000 — 99 999 locuitori.

Devine astfel relevant faptul că orașele mici precum și cele mijlocii constituie centrele cu forța cea mai mare de absorbție și integrare în urban, ceea ce explică pe de o parte mărirea sporului migratoriu pe care l-au realizat, iar pe de altă parte rolul migrației, ca sursă principală a creșterii numărului locuitorilor cu rezidență urbană (tabelul nr. 3).

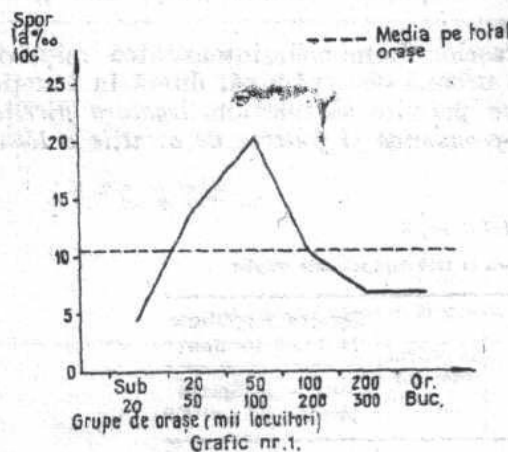
Datele privitoare la orașele Slatina, Pitești și Brașov confirmă pe deplin această teză. Astfel orașele Slatina și Pitești prezintă o evoluție specifică orașelor mijlocii aflate în plină dezvoltare, fapt care le situează — în ceea ce privește sporul migratoriu — mult deasupra mediei

grupelor de orașe din care fac parte (grupele 3 și 4). Spre deosebire de acestea orașul Brașov — cu un nivel de dezvoltare mult superior și cu o populație mai numeroasă — nu poate realiza un spor migratoriu mare, specific orașelor mijlocii din cel puțin două motive:

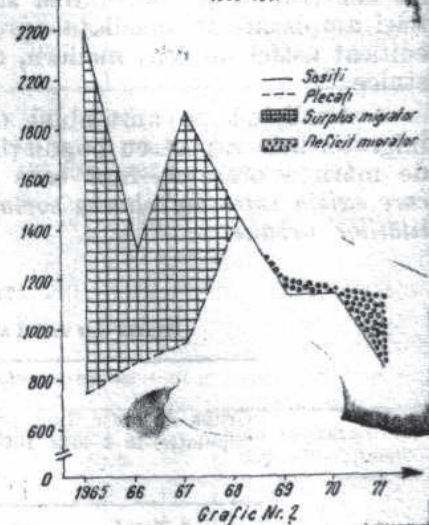
a. cererea de forță de muncă este posibil de satisfăcut într-o mare măsură pe seama sporului natural și a salariaților pendulari; b. acest

SPORUL MIGRATORIU ÎN ANUL 1970 PE GRUPE DE ORAȘE DUPA NUMĂRUL LOCUITORILOR LA 1 IULIE 1970

Grafic nr. 1.

EVOLUȚIA MIȘCĂRII MIGRATORII A POPULAȚIEI ÎN ORAȘUL GH. GH. DEJ 1965-1977

Grafic nr. 2.

oraș se află situat într-o zonă cu un nivel ridicat de urbanizare, astfel că atracția orașelor „satelite” diminuează atracția exercitată de municipiul Brașov; spre exemplu sporul realizat (9,9‰ în 1970), inferior mediei pe grupa de orașe din care face parte (11,2‰), evidențiază o mai redusă contribuție a migrației la sporirea populației urbane rezidentă în orașele cu peste 100 000 locuitori, (graficul nr. 1), contribuție ce cunoaște chiar o regresie simțitoare pentru orașul Brașov.

Un alt aspect care se desprinde din analiza acestui fenomen în cazul orașelor mijlocii (Slatina, Pitești) este *continua creștere a sporului migrator*. În contrast, oarecum, cu orașele din aceeași categorie noul oraș „Gheorghe Gheorghiu-Dej” a cunoscut începând din 1965 o descreștere treptată a curentului imigrant urmată de o echilibrare a „sosirilor” și „plecărilor” de persoane, pentru ca din 1969 să se ajungă la un sold migratoriu negativ. Este o situație pe care o putem considera simptomatică. S-ar părea că „suflul” primilor 20 de ani ai dezvoltării industriale a acestui centru a atins maximul, după care urmează o perioadă de „calm” care influențează direct asupra fluxului de persoane.

Cercetările sociologice au condus la constatarea că apariția unui deficit migratoriu după anul 1968 (graficul nr. 2) nu a fost rezultatul unor schimbări în dinamica activității economice desfășurată în orașul

Gheorghe Gheorghiu-Dej, ci al sporirii mișcării pendulare a forței de muncă din zona înconjurătoare spre industriile orașului.

Aceasta a contribuit la conturarea treptată a unei arii de influență a noului oraș, arie ce a cunoscut o lărgire și consolidare cuprinzând nu numai localități rurale ci și unele mici localități cu caracter urban devansate de dezvoltarea Oneștiului. Astfel, pe măsură ce funcțiile acestui centru s-au întărit la rîndul lor și s-au diversificat, a fost „cucerită” influența asupra unor zone care în mod tradițional se aflau, într-o măsură mai mare sau mai mică, în raza vechilor „orașele tirguri” apropiate (Adjud, Tg. Oena) sau a centrului administrativ al județului.

Putem considera că am distins aici un fenomen specific de expansiune urbană pe care-l putem caracteriza ca fiind un *fenomen de climatizare urbană* cu o puternică funcție dinamică în ceea ce privește crearea de condiții favorabile urbanizării.

Evoluția numerică a populației din mediul urban poate fi exprimată ca fiind funcție de potențialul industrial și de cerința de forță de muncă generată de dezvoltarea diverselor sectoare de activitate. Această legătură directă se manifestă cu intensitate diferită în raport de particularitățile și funcțiile fiecărui oraș. În acest sens analiza raportului dintre numărul personalului industrial, ca și a totalului personalului față de numărul total al locuitorilor permite o explicare mai completă a trăsăturilor pe care le prezintă orașele studiate.

Deosebirile devin evidente fără dificultate. Slatina nu depășea în acel an media orașelor în ceea ce privește numărul salariaților industriali, situație ce corespundea perioadei de început a avîntului său economic și dezvoltării funcțiilor sale administrativ-culturale ce i-au fost sporite prin transformarea sa în centru administrativ de județ.

Intensitatea activității industriale este mult superioară în orașul Pitești și atinge niveluri ridicate în cazul Brașovului și a noului centru : Gh. Gheorghiu-Dej. De asemenea, proporția totalului personalului la 1 000 locuitori este edificatoare la rîndul său pentru multitudinea activităților social-economice necesitate de îndeplinirea funcțiilor economice, culturale și administrative ce revin acestor centre care, cu excepția orașului Gh. Gheorghiu-Dej sînt și centre administrative, reședințe de județ. Dacă indicatorul „personalului industrial” este semnificativ pentru dezvoltarea industrială a orașelor și mai ales pentru locul pe care-l ocupă această ramură a economiei în activitatea populației, indicatorul „total personalului” dă o imagine mai completă asupra posibilităților de „absorbție” a forței de muncă pe care o au orașele.

Tabelul nr. 4

Salariați industriali și total salariați la 1 000 locuitori în 1968

	La 1 000 locuitori revin :	
	Salariați industriali	Total salariați
<i>Media orașelor</i>		
<i>între</i>	206	474
Slatina	156	552
Pitești	253	878
Brașov	345	645
Gh. Gheorghiu-Dej	339	647

2. Transformări în structura populației în vîrstă de muncă

Procesul evolutiv al populației orașelor se află într-o strînsă legătură cu schimbările care au loc în structura și greutatea specifică a acelei părți a locuitorilor care posedă aptitudinile necesare pentru a îndeplini funcția de „populație activă” prin încadrarea sa în activitățile sociale specifice nivelului de dezvoltare atins de către societate.

Populația ocupată a sporit în ritmuri diferite corespunzător unor cerințe ce au reflectat intensități variabile ale dezvoltării orașelor.

În deceniul 1956—1966 Slatina și-a sporit populația activă cu 42,3 % iar orașul Pitești cu 65,3 %. În contextul sporului total al populației, această creștere nu a atras însă după sine și o creștere în aceeași măsură a ponderii populației active. Cauza rezidă în posibilitățile încă restrinse, în anul 1966, de a utiliza în ramurile economiei naționale o parte mai mare a populației în vîrstă de muncă.

Astfel, nu este vorba de o proporție mare a persoanelor vîrstnice sau care sînt sub vîrstă de muncă, ci trebuie luate în considerație și persoanele care deși capabile de muncă nu desfășoară activități în sectoare ale economiei.

Raportul dintre populația activă și inactivă apare însă schimbat în structura populației orașelor Brașov și Gh. Gheorghiu-Dej. Schimbările ce se produc lasă să se întrevadă o sporire foarte puternică a ponderii populației în vîrstă de peste 60 de ani și respectiv inactivă din punct de vedere economic, fapt care treptat va determina o paritate între aceste două categorii de populație pentru ca ulterior să se profileze o deplasare accentuată în favoarea creșterii ponderii populației inactive.

Momentul 1966 ne fixează efectele continuării dezvoltării economico-sociale a celor două orașe asupra sporirii populației active care atinge 130,1 % pentru Brașov și 250,9 % pentru Onești. Desigur că reducerea ponderii populației active este de astă dată rezultatul influenței conjugate sporirii mai rapide a numărului total al locuitorilor comparativ cu numărul persoanelor ocupate, pe de o parte, și a sporirii ponderii grupelor de populație cu vîrste peste 60 ani, pe de altă parte.

Diminuarea cu 15,1 % față de 1956 a ponderii populației active constituie pentru orașul Gh. Gheorghiu-Dej o reflectare a procesului de schimbări ce se produc în structura demografică odată cu intrarea vieții orașului pe făgașul normal și cu trecerea populației spre grupele de vîrste mari.

În vederea realizării politicii de dezvoltare a orașelor mici și mari și de transformare a lor în centre economice puternice statul socialist a alocat fonduri importante tuturor orașelor țării impulsînd astfel desfășurarea procesului de urbanizare pe un front larg. Structura economică a orașelor s-a schimbat continuu căpătînd un specific urban tot mai pronunțat, în funcție de condițiile proprii fiecărei localități. În acest proces, schimbările care s-au produs în structura economică a orașelor au constituit baza obiectivă a unor transformări și restructurări continue a populației active.

Compararea distribuției populației active a orașelor pe ramuri de activitate în anii 1956 și 1966 permite o înțelegere mai completă a complexității procesului de urbanizare.

Astfel, Slatina cunoaște o trecere destul de rapidă la o structură economică socială cu pronunțat caracter urban. Populația activă a cunoscut în deceniul menționat o restructurare plină de semnificație pentru transformările produse în viața orașului.

Grupul cel mai important al populației active era în 1966 ocupat în industrie (30,4 %) ramură care preia locul principal în economia orașului. În același timp, s-a produs și o sporire însemnată a populației ocupate în construcții, celelalte ramuri înregistrând sporuri mici.

Concomitent însă agricultura și silvicultura își pierd importanța și ca efect ponderea populației ocupate în această ramură se reduce la 7,1 %.

Remarcăm, de asemenea, o reducere a ponderii sectorului administrativ și o sporire a sectorului servicii care cuprindea în 1966 peste 26 % din populația ocupată de 17,1 % în 1956.

Ca urmare a sporirii numărului salariaților industriali s-a schimbat raportul între populația ocupată în munca industrială și populația cu alte ocupații. Această schimbare a vizat transformarea unei părți a agricultorilor și a unei însemnate părți a celor ce erau ocupați în diverse activități neindustriale, în muncitori industriali. Industria a început să exercite un puternic rol transformator pe plan social și economic.

Pentru orașul Pitești — aflat într-o fază mai avansată a dezvoltării industriale, schimbările și distribuția populației active se caracterizează prin menținerea aproape neschimbată a ponderii deținute de industrie (deși se înregistra o sporire de 61,8 %) paralel cu o sporire a ponderii persoanelor ocupate în construcții cu circa 10 % și în domeniul serviciilor cu circa 6 %, în agricultură se mai aflau ocupate, circa 2,5 % din persoanele apte de muncă, după ce se produsese o reducere cu 38 % a numărului acestora în intervalul 1956—1966.

Caracteristicile schimbărilor ce se produc în structura populației orașelor Slatina și Pitești au scos în lumină unele asemănări în ceea ce privește dezvoltarea acestor centre, între care subliniem : a. amplasarea unor obiective industriale moderne în aceste orașe au declanșat un proces de transformare a vechii structuri economice și sociale ; b. industria modernă a contribuit la lichidarea activităților tradiționale, meșteșugărești și înlocuirea lor cu activități de înaltă productivitate ; c. structura pe ocupații a populației a devenit tot mai urbană ; d. se produce o diversificare a ramurilor activității sociale precum și a profesiilor cu înaltă calificare ; e. structura economică și ocupațională corespunde unui stadiu intermediar de urbanizare.

Schimbările în structura pe ramuri prezintă caracteristici aparte în celelalte două orașe analizate, datorită unui nivel mai ridicat de dezvoltare economică și urbană (Brașov) precum și a raportului de dependență foarte strâns dintre dezvoltarea urbană și economică (orașul Gh. Gheorghiu-Dej).

Dominanta ce se impune în structura populației ocupate a orașului Brașov este activitatea industrială care concentra încă din 1956 peste 53 % din populația activă. Sporirea acestei ponderi este rezultatul unui proces obiectiv cu influența puternică asupra întregii structuri a vieții urbane : o intensificare a activității în sectoarele : construcții, transporturi, comerț, servicii și o diversificare a profesiilor.

Pentru orașul Gh. Gheorghin-Dej modificarea structurii populației active ocupate pe ramuri a constat în răsturnarea radicală a raportului dintre populația ocupată în agricultură și industrie care a condus la impunerea activităților industriale pe primul loc cu o pondere mare (48,3%).

Luând în considerare și importanța pe care o are industria construcțiilor pentru acest oraș nou constatăm că structura sa economico-socială s-a situat foarte repede la nivelul unor centre urbane mai vechi. Remarcăm de asemenea și efortul deosebit îndreptat spre dezvoltarea serviciilor pentru populație care pot fi astăzi luate drept model pentru oricare centru industrial.

Structura pe ocupații este astăzi dominată de profesiile muncitorilor industriali cu înaltă calificare, a personalului ingineresc și de specialitate care muncesc în întreprinderile moderne ale orașului. Vechea structură din 1956 care era dominată de ocupațiile agricultorilor (29,5 % din populația activă) și de ocupațiile constructorilor — 53,6 % — reflectă nivelul de pornire care a fost modificat sub influența proceselor sociale pe care edificarea orașului paralel cu a suportului său — complexul industrial — le-au declanșat.

Orașele Brașov și Onești prezintă, datorită particularităților lor de dezvoltare, unele trăsături mai deosebite sub aspectul schimbărilor structurii populației ocupate.

În primul rând constatăm că profesiile industriale moderne formează pentru aceste orașe cadrul principal al desfășurării activității populației.

În al doilea rând începe să se sesizeze o adâncire a diversificării structurii economice fapt care conduce la o ușoară diminuare a ponderii persoanelor ocupate în industrie (Brașov). Aceasta apare ca o cerință obiectivă care își face loc și în celelalte orașe datorită perfecționării continue a condițiilor de viață urbană și creșterii nivelului de trai al populației.

Analiza de ansamblu a celor patru orașe ne permite să subliniem rolul transformator al activității economice — și îndeosebi al industriei în ceea ce privește evoluția socială a factorului uman încadrat mediului urban. Datorită stimulentei pe care îl produce industrializarea, orașele mici și mijlocii atrag și integrează mediului urban mase importante de populație care realizează în noile condiții de viață schimbări însemnate în poziția lor socială și în felul lor de trai.

3. Mobilitatea socială în rindul populației urbane

Modelul de viață urbană, reprezentat la niveluri diferite de orașele asupra cărora s-a oprit analiza noastră, este caracterizat de un proces integrator ce implică întreaga populație a orașelor indiferent care este mediul său de origine. Schimbările în structura populației active ne permit să remarcăm că integrarea în viața urbană se produce îndeosebi prin orientarea locuitorilor spre sectoare și activități generate ori aflate în strinsă dependență de perfecționarea economiei și vieții sociale.

Preocuparea manifestată de noile generații locale ca și de contingentele populației imigrate în orașe de a beneficia de „șansele” pe care le oferă centrele urbane și de a câștiga prestigiul pe care-l conferă profesiile

de tip urban este evidențiată de schimbarea structurii profesionale a locuitorilor și sporirea ponderii persoanelor ocupate în ramurile de bază ale industriei ca și în sectorul terțiar.

Pe această bază mobilitatea socio-profesională a populației rezidente în urban capătă o semnificație socială aparte și o valoare practică deosebită. Astfel investigațiile de teren efectuate în rândurile populației a două orașe aflate în stadiul median și respectiv avansat de urbanizare au condus la desprinderea fenomenului de *translație profesională intergenerațională* ce se constată în rândul populației active din mediul urban. Este vorba de deplasarea interesului profesional al tinerei generații, de orientarea acesteia spre alte profesii decât cele practicate de părinți (s-au avut în vedere cu precădere profesiile tatilor). Nu este vorba aici de „mutații” profesionale propriu-zise ci de o discontinuitate în alegerea carierei profesionale de către o parte însemnată a descendenților în raport cu cariera părinților.

Tabelul nr. 5

Translația profesională intergenerațională, la salariații din orașele Slatina și Brașov

Orașul	Categorია profesională a salariaților	Total salariați	Categorია profesională a părinților			
			Agri- cultori	Mun- citori	Func- țio- nari	Mese- riași
1	2	3	4	5	6	7
a Slatina*	1 Muncitori	100,0	36,3	16,8	16,4	12,2
	2 Tehnicieni și maiștri	100,0	31,8	17,5	23,0	4,3
	3 Intelectuali	100,0	36,2	10,0	5,2	6,9
	4 Funcționari	100,0	30,6	10,4	14,1	6,2
b Brașov**	1 Muncitori necalificați	100,0	68,1	30,9	0,6	—
	2 Muncitori calificați	100,0	42,1	41,5	9,6	—
	3 Maiștri	100,0	44,4	42,7	1,8	—
	4 Tehnicieni	100,0	26,8	39,0	17,3	—
	5 Funcționari	100,0	22,3	47,8	16,6	—

* Cercetarea selectivă 1968—1969. Lucrarea *Procesul de urbanizare în zona Slatina* — 1970.** Cercetarea selectivă 1968—1969. Lucrarea *Procesul de urbanizare în zona Brașov* — 1970.

Distribuția diferită după profesia părinților caracterizează într-o anumită măsură specificul și gradul de dezvoltare a orașelor studiate. Astfel orașul Slatina apare, și din această analiză, ca un centru aflat în plin proces de dezvoltare industrială și de schimbare a structurii sale economice. Atracția exercitată de sectoarele de activitate noi ca industria metalurgică și a prelucrării metalelor etc., a căror sferă devine tot mai amplă, a stimulat orientarea noilor contingente de lucrători, provenind din familii cu profesii „tradiționale” pentru orașele în structura cărora dominau meseriași și agricultorii, spre profesii cu totul noi în conținut. Așa se explică ponderea mare a fiilor de agricultori și funcționari în cate-

gorii profesionale actuale precum și locul pe care-l dețineau descendenții meseriașilor în structura pe profesii.

Proportia redusă pe care o dețin fiii de muncitori se explică prin existența în perioada anterioară a unor activități reduse în industrie, în construcții și deci existența unui număr redus de familii de muncitori.

Fenomenul de translație profesională prezintă un specific deosebit în condițiile orașului Brașov care poate fi considerat un model în ceea ce privește tradiția activității industriale. Cu toate că și în acest caz rezultă o puternică translație a fiilor de țărani spre profesii industriale, o mișcare relevantă, de același tip, s-a produs și în rândul fiilor de muncitori, care aleg într-o proporție însemnată unele profesii diferite de cele ale părinților. Astfel aceștia sînt majoritari în profesiile: tehnician în industrie, inginer, funcționar. Atracția acestor profesii se resimte și în rândul fiilor de funcționari care se orientează de asemenea și spre profesii ale muncitorimii industriale.

Fenomenul translației profesionale are în cazul procesului mobilității sociale a populației urbane o semnificație profundă în aceea că explică rolul unor factori specifici etapei pe care o parcurge actualmente dezvoltarea țării noastre. Avem în vedere schimbările radicale care s-au produs și continuă să se producă în profilul și conținutul profesiilor, în condițiile de muncă specifice. Toate acestea au contribuit la sporiri însemnate ale prestigiului profesiilor și implicit ale atracției pe care o exercită asupra noilor generații.

Este important de remarcat că orașul oferă populației sale un statut social superior celorlalte tipuri de localități nu datorită pur și simplu practicării unei profesii specifice mediului urban, ci datorită ansamblului condițiilor de muncă și de viață, a posibilităților de realizare a indivizilor. Obținerea status-ului urban în orașele României socialiste reflectă o intensă mobilitate social-profesională în rândul populației recent stabilite.

Tabelul nr. 6

Schimbarea categoriei sociale a persoanelor stabilite în mediul urban în anul 1971 %

Orașul		Total sosiți	Categorია socială				
			muncitori	intelectuali funcționari	țărani	meseriași	alții
1 Slatina	A	100,0	49,7	38,1	10,6	1,6	0,05
	P	100,0	57,0	41,0	0,6	1,4	—
2 Pitești	A	100,0	52,8	34,9	11,0	1,3	0,02
	P	100,0	60,4	38,1	0,4	1,1	—
3 Brașov	A	100,0	35,3	27,9	32,7	2,4	1,7
	P	100,0	61,6	35,4	1,2	1,4	0,4
4 Gheorghiu Dej	A	100,0	50,9	28,9	18,4	1,8	—
	P	100,0	64,0	32,3	0,9	2,8	—
Total	A	100,0	45,5	32,3	19,7	1,8	0,7
	P	100,0	60,6	37,1	0,8	1,4	0,1

Notă: A = anterior stabilirii în oraș
P = posterior stabilirii în oraș

În această schimbare se distinge rolul transformator al creuzetului urban ca urmare a acțiunii simultane a factorilor integrativi în viața orașului și în primul rând a profesionalizării.

Mobilitatea socială în rîndul populației urbane realizează valențe diferite de la oraș la oraș în funcție de diversitatea posibilităților existente pentru punerea în valoare a aptitudinilor și a nivelului de pregătire, a persoanelor în funcție de contribuția pe care fiecare individ, în parte, o poate duce într-un sector sau altul al activității sociale.

Mobilitatea socială a populației emigrate are o trăsătură comună pentru toate cele patru orașe, deplasarea masivă a țăranilor și meseriașilor spre categoria muncitorilor a căror pondere sporește simțitor datorită acestui aport. În același timp au loc și treceri ale muncitorilor la categoria intelectual-funcționari precum și invers. Astfel de schimbări au loc ca urmare a profesionalizării și însușirii unor meserii specifice sectoarelor de activitate între care industria ocupă locul principal.

Datorită cerințelor mari de cadre calificate ale ramurilor economice și altor activități cu caracter social în rîndul populației migrate spre oraș predomină muncitorii și intelectual-funcționarii.

Dar după cum reiese din analiza datelor, acoperirea necesarului de personal necesită și atragerea de persoane provenind din agricultură etc. care pot fi apoi calificate în profesiile dorite și astfel se realizează concomitent o dublă reconversiune profesională și socială.